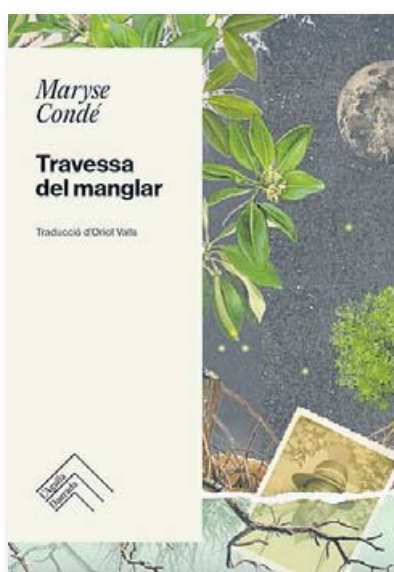

Crítica

El llibre de la setmana

Lliçons
magistral·s d'un
cadàver exquisit
a Guadalupe**TRAVERSA
DEL MANGLAR****Maryse Condé****L'Agulla Daurada****Trad. Oriol Valls****240 pàg. / 18 €**

Què ens fa començar a llegir una història? I un cop començada, què ens fa seguir llegint-la?

Autors, crítics i acadèmics apunten a la tensió d'una trama ben construïda, a la veritat dels personatges, a l'estil, a l'enfocament nou d'un tema clàssic que ens interessa. Maryse Condé (Point-à-Pitre, 1937), autora antillana referencial de la literatura postcolonial en francès, desplega amb excel·lent criteri totes aquestes estratègies a *Travessa del manglar* (L'Agulla Daurada). Tot hi comença d'una manera ben clàssica, amb el cadàver de Francis Sancher trobat amb la cara enfonsada al fang d'un voral de la petita vila de Rivière au Sel, a l'illa de Guadalupe. Al voltant de la

seva vetlla, s'entrellacen les veus dels que l'han conegut, que ens n'expliquen la misteriosa arribada, els tempestuosos amors i un reguitzell de peripècies compartides.

Condé alterna punts de vista omniscients amb narradors testimonis, i envernissa, capa rere capa, el personatge central; aquest engranatge de les successives veus perfila un retrat cada cop més acabat del difunt, però pensem que té com a objectiu principal dibuixar el mapa de tota una comunitat, explorar-la des de la fascinació que sent pel misteri de l'estrany. En tots els capítols detectem la devoció per una natura que esdevé un personatge més de la novel·la: els núvols que alerten, els torrents que penetren amb nocturnitat les dones que s'hi banyen, el vent fort que obre les portes de les cases, la nit que porta males notícies o la lluna que es burla de les penes actuen com a veritables oracles.

Una autora versàtil

L'obra desplega, doncs, una diversitat de recursos que confirma la versatilitat de Condé, autora de ficció, poesia i assaig, referent del feminisme, que va guanyar el 2018 l'anomenat premi Nobel alternatiu que concedeix la Nova Acadèmia Aueca. L'estructura de la trama, per exemple, recorda un cadàver exquisit, joc formal proposat pels surrealistes en què diversos creadors, successivament, completen una part d'un text o una obra d'art, que encaixen més o menys bé per conformar una idea global. Aquí les diverses veus expliquen el personatge central des de perspectives complementàries per construir un personatge rodó, polièdric i contradictori; resulta un recurs ben cinematogràfic, idèntic per exemple als que utilitzen Akira Kurosawa a *Rashomon* (1950), Orson Welles a *Ciutatada Kane* (1941) i Joseph Mankiewicz a *La comtessa descalça* (1954) –que també comença en un enterrament on les veus se succeeixen per contar la vida de la protagonista.

Aquest cadàver *trouvé* que actua com a eix narratiu pot funcionar també com una al·legoria del paradís destruït per la voracitat colonial

que va patir l'illa, i d'aquí potser el paper protagonista de la natura en les

vides de tots els personatges. Per a un lector hispànic, però, la referència més pròxima podria ser una novel·la com *Cinco horas con Mario*, de Miguel Delibes, per bé que aquí el llarg monòleg de l'esposa de Mario, Menchu, el tre-

na un subjecte global, tota una comunitat que dialoga amb si mateixa. Aquesta tensió entre l'individu i el col·lectiu la resol Maryse Condé sempre a favor de l'espècie: no naixem, diu, el dia que naixem, sinó molt abans: "Tot just amb la primera alenada ja som responsables de tots els pecats originals".

David Vidal
Castell